

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ
สถาบันบริหารจัดการที่ดินและการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยสถาบันบริหารจัดการที่ดินและการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๔๓ ได้บัญญัติให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๕๗ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ และหมวด ๖ แนวนโยบายของรัฐ มาตรา ๗๑ รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม มาตรา ๗๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน (๓) จัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดิน หรือวิธีอื่นใด และหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านการจัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์ และการถือครองที่ดินทั้งประเทศเพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ

ที่ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญและเป็นรากฐานในการผลิตและการสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบัน เกษตรกรรายย่อย ผู้ยากจน และแรงงานไร้ที่ดิน กำลังประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนที่ดิน และไม่สามารถเข้าถึงที่ดินสำหรับทำกินและที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย และที่ดินที่ใช้ร่วมกันเพื่อประโยชน์ของชุมชน ตลอดจนยังมีปัญหาเรื่องการกระจุกตัวการถือครองที่ดิน ปัญหาการเก็งกำไรที่ดิน เป็นเหตุให้ที่ดินถูกทิ้งร้าง ไม่ทำประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ โดยที่ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินถือเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกลไกการกระจายการถือครองที่ดิน สนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ยากจนได้มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย จึงเห็นควรให้มีการตรากฎหมายฉบับนี้ เพื่อดำเนินการกระจายการถือครองที่ดินและช่วยให้เกษตรกรรายย่อย ผู้ยากจนและแรงงานไร้ที่ดิน ได้มีที่ดินทำกินและที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัยและที่ดินที่ใช้ร่วมกันเพื่อประโยชน์ของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อย ผู้ยากจน และแรงงานไร้ที่ดิน และองค์กรของคนจนในรูปแบบต่างๆ ได้มีสิทธิร่วมกันในที่ดิน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับป้องกันไม่ให้ที่ดินหลุดมือ หรือหลุดเข้าสู่กลไกตลาด เพื่อปกป้องที่ดินไว้ให้เกษตรกรรายย่อย ผู้ยากจน และแรงงานไร้ที่ดิน ได้ใช้ประโยชน์ต่อไป โดยการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชน